

**Shrnutí argumentů z pracovního jednání
„Anonymizace (nejen) soudních rozhodnutí“
uskutečněného dne 10. ledna 2023 v sídle veřejného ochránce práv**

Obsah

A. Úvod	2
B. Pravidla anonymizace.....	2
B.1 Sjednocení pravidel anonymizace.....	2
B.2 Cíl anonymizace.....	4
B.3 Anonymizace fyzických osob.....	4
B.4 Anonymizace právnických osob	4
B.5 Anonymizace úřadů a úředníků	5
B.6 Další postřehy.....	6
C. Závěry.....	6

A. Úvod

Jednání se zúčastnili zástupci Ministerstva spravedlnosti, Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu, Úřadu pro ochranu osobních údajů a Kanceláře veřejného ochránce práv. Jednání navazovalo na kulatý stůl veřejného ochránce práv ze **dne 15. listopadu 2019 na téma: „Anonymizace soudních rozhodnutí“**.

Diskutovali jsme o současném nastavení pravidel pro anonymizaci zveřejňovaných soudních rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů a rozdílů mezi těmito pravidly a pravidly vrcholných soudů. Hledali jsme optimální přístup k anonymizaci při zachování co největší míry srozumitelnosti zveřejňovaných rozhodnutí, který by se mohl stát i vzorem pro úřady.

V diskuzi se potvrdilo, že mezi představami ministerstva a vrcholných soudů o nastavení těchto pravidel přetrvávají **výrazné neshody**. Ministerstvo prosazuje „robustní“ anonymizaci zdůvodněnou rizikem zneužití informací obsažených v rozhodnutí, ale také dostupnými prostředky pro zajištění anonymizace soudy. Prosazuje proto obecná pravidla pro vynechání všech rizikových údajů. Vrcholné soudy naopak razí přístup, že anonymizovat se má jen to nejnужnější, co vyžaduje GDPR. Důležitá je pro ně srozumitelnost rozhodnutí. Potvrdilo se však, že ani mezi vrcholnými soudy či mezi představiteli uvnitř soudu neexistuje jednotný názor, zda je potřeba anonymizovat některé konkrétní údaje.

Z diskuse vyplynuly důležité postřehy pro pravidla anonymizace, konkrétní příklady a v některých směrech alespoň obecné principy, které je nutné při sjednocování či alespoň přibližování pravidel anonymizace zohlednit. Tento zápis poskytuje jejich soupis, včetně základních argumentů, pokud na jednání zazněly. Argumenty jsou ponechány tak, jak byly účastníky předneseny. Nejde o citace jednotlivých přispěvatelů, ale vystižení podstaty argumentů, aby bylo možné s nimi dále pracovat při hledání optimálního řešení. **Cílem tohoto soupisu je tak pouze poskytnout zjednodušený souhrn toho, co zaznělo na jednání, nikoliv se s uvedenými tvrzeními argumentačně vypořádat či je hodnotit.**

B. Pravidla anonymizace

B.1 Sjednocení pravidel anonymizace

Shodli jsme se, že je **vhodné pravidla anonymizace sjednotit či alespoň přiblížit**, otázka je jak.

Představitelé vrcholných soudů **odmítají úroveň anonymizace nastavenou ministerstvem**, které jde nad rámec nutné anonymizace. Tento způsob anonymizace vede k tomu, že rozhodnutí jsou **nesrozumitelná**. Zveřejnění takových rozhodnutí nepřináší zamýšlený efekt zveřejnění. Zveřejňování rozhodnutí je důležité pro sjednocení praxe soudů (výraznější u vrcholných soudů). Zveřejněná rozhodnutí jsou právem v materiálním smyslu. Musí být pro čtenáře srozumitelná. Anonymizována by proto měla být co nejméně (nutný základ). Při nastavování pravidel je nutné zohlednit judikaturu NSS (např. rozsudky 9. senátu k zásahovým žalobám), která směřuje spíše ve prospěch publikace než anonymizace. Kritizovali zejména anonymizaci právnických osob, úřadů a úředníků, profesionálních zmocněnců, i dalších údajů na konkrétních případech. Nutné je anonymizovat osobní údaje, ne myšlenky.

Připomněli jsme si, že ochrana osobních údajů je základní právo, proto při nastavení pravidel musíme zohledňovat zásadu proporcionality. U nastavení anonymizace vždy poměříme nezbytnost zveřejnění údajů v rozhodnutí při zachování cíle zveřejňování.

Při nastavování míry anonymizace se má brát v úvahu **průměrný čtenář**, ne více informovaný čtenář, např. soused. Při anonymizaci bychom měli vzít v úvahu pravidla poskytování informací podle informačního zákona – mohou být vodítkem, co můžeme veřejnosti sdělit, a co nikoli. Připomněli jsme si také, že zveřejňování rozhodnutí má přispívat k omezení počtu podávaných žádostí o informaci požadujících rozhodnutí.

Byly vzneseny výhrady proti odstraňování informací, které při znalosti identity představují **citlivé údaje**. Samy o sobě nemohou identifikovat fyzickou osobu, naopak mohou být nezbytné pro srozumitelnost textu. Citlivé údaje nemůžeme vykládat extenzivně. Bez možnosti propojení s konkrétní osobou se nejedná o osobní (citlivý) údaj.

Sjednocení je důležité i **pro praktické provádění anonymizace**. Na krajských soudech se musí řídit různými pravidly podle toho, zda rozhodnutí spadá do správní větve soudnictví, či nikoli.

Účastníci jednání si byli vědomi **odlišného postavením nižších a vrcholných soudů** – uvědomují si, že u nižších soudů musí být anonymizace nastavena více automaticky. Měla by však být zachována „**lidská kontrola**“, aby i finální podoba zveřejněné verze zůstala čtivá a srozumitelná. Ministerstvo však uvedlo, že na nižších soudech je nedostatek kvalifikovaného personálu, což neumožňuje perfektní anonymizaci. Současné nastavení podle ministerstva představuje funkční řešení. Pro nižší soudy je zveřejňování rozhodnutí druhotný úkol, chtějí na to další zdroje. Představitelé ministerstva zmínili, že pokud dojde ke shodě na pravidlech anonymizace u vrcholných soudů, „*využije ministerstvo výsledek jednání vrcholných soudů při posouzení dalšího směřování nastavení anonymizace soudních rozhodnutí nižších soudů, především s ohledem na zajištění srozumitelnosti publikovaného textu*“¹.

Představitelé NSS navrhovali, zda by předsedové senátů (samosoudci) nižších soudů nemohli dávat pokyn úředníkům, jak je potřeba rozhodnutí anonymizovat – co je potřeba anonymizovat odlišně od obecných pravidel anonymizace. Vyhláška reaguje na výjimečné situace plošným pravidlem, nastavení by však mělo být opačné.

Hovořilo se o potřebě využívat **v textu rozhodnutí zkratky** (např. dále jen „žalovaný“), aby anonymizace byla jednodušší. Stejně tak rozhodnutí by měla **obsahovat jen pro věc podstatné informace**, nic navíc, co by pak bylo potřeba anonymizovat. Účastníci však připustili, že nastavení obsahu rozhodnutí je problematické, jde o rozhodovací činnosti soudu, do které správa soudu nemůže zasahovat.

Představitelé NS uvedli, že pravidla **nemusí být zcela sjednocena**, v některých dílčích věcech si soudy mohou ponechat odlišný přístup zdůvodněný odlišnou agendou. Úplné sjednocení není možné ani s ohledem na jiné nastavení zákonných pravidel pro ÚS.

Diskutovalo se o **možnosti nastavit anonymizaci na co nejmenší úrovni** (vymezit si, co je povinností soudu jako správce údajů). Ostatní údaje by mohly být anonymizovány jen na základě **odůvodněné žádosti dotčené osoby**. Proti tomuto nastavení neměl výhrady ani ÚOOÚ.

¹ Formulačně upřesněno ministerstvem prostřednictvím emailu ze dne 19. ledna 2023.

Hovořilo se i o tom, zda nevolíme **příliš paternalistický přístup**. Ani v případech, kdy účastník má možnost žádat o anonymizaci, se tak neděje příliš často (ESLP, ÚS). Vrcholné soudy uvedly, že dostávají minimum stížností na anonymizaci (ty jsou navíc ve většině případů od stále stejných osob). Dle ÚOOÚ je však nutné chránit osobní údaje dle GDPR i bez aktivní role účastníka, tedy bez ohledu na to, zda o ochranu požádá, či nikoliv.

Z pohledu státní správy soudu může být problematické prosadit jednotnou anonymizaci i **uvnitř soudu**, může jít jen o „soft“ metodu.

B.2 Cíl anonymizace

Cílem anonymizace je **zabránění identifikace dotčené fyzické osoby, ochrana soukromí, osobních údajů, ale i ochrana jiných údajů (např. obchodního tajemství)**.

Zazněla výhrada, proč by se mělo chránit **obchodní tajemství**. To má být na odpovědnosti účastníka. Představitelka ÚOOÚ však zdůraznila, že i obchodní tajemství musí být chráněno (je chráněno i podle informačního zákona), proto soud při zveřejňování rozhodnutí musí dbát na to, aby ho nezveřejnil.

B.3 Anonymizace fyzických osob

Diskutovali jsme o anonymizaci **parcelních čísel**. Někteří účastníci považují za důležité je anonymizovat – pokud jejich prostřednictvím může být identifikovaná fyzická osoba, musí se anonymizovat, neboť jde o osobní údaje (stejně jako telefonní číslo či registrační značka). V této souvislosti by se mělo posuzovat, co průměrný čtenář může s využitím přiměřeného úsilí dohledat, dovodit si z veřejně dostupných databází. Někteří účastníci však jejich anonymizaci nepovažovali za důležitou, protože katastr nemovitostí je veřejně přístupný – zákonodárce připustil možnost každého se dozvědět, kdo je majitelem jaké nemovitosti. Pochopení skutkových okolností podle parcelních čísel a katastru nemovitostí je nezbytné pro řádné porozumění rozsudku.

Neshodný pohled se objevil u **podnikajících právnických osob a statutárních orgánů**. Je potřeba je chránit? Zazněly argumenty, že tím, že fyzická osoba začne podnikat (či je statutárním orgánem), pouští se do veřejného sektoru a nemá pak srovnatelné postavení jako fyzická osoba nepodnikatel. Je uvedena ve veřejných rejstřících. K anonymizaci podnikajících fyzických osob NSS přistupuje pouze v případě, že mají místo podnikání shodné s bydlištěm. ÚOOÚ zdůraznil, že je vždy nutné zjistit, zda zveřejnění může podnikatele nějak poškodit.

NSS neanonymizuje ani některé další fyzické osoby. Vedle profesionálních zmocněnců také např. politicky činné osoby (vč. kandidátů na prezidenta).

B.4 Anonymizace právnických osob

Účastníci se shodli na tom, že právnické osoby není potřeba anonymizovat dle požadavku GDPR.

I ministerstvo si je vědomo, že je anonymizuje nad jeho požadavky, přesto to považuje za důležité z těchto důvodů:

- možnost ztotožnění fyzických osob, které jednájí za právnickou osobu, prostřednictvím obchodního rejstříku;

- trestní sankce vs. ochrana osobních údajů (trestní právo umožňuje uložit právnické osobě trest „uveřejnění rozsudku“);
- možnost poškození pověsti u menší právnické osoby v malém městě (např. při vymáhání pohledávek u seniorů) – kdokoliv na internetu může dohledat informaci o tom, že vymáhala pohledávky po seniorech, a nabádat k tomu, aby s právnickou osobou nejednali;
- současná krizová situace vyvolává riziko hybridní války (ztotožnění člověka, který vede právní spor, např. s ministerstvem, kdy v rozsudku jsou zmíněny činnosti a znalosti, které zde získal, případně i utajované informace → možnost zneužití těchto informací ze strany třetích osob);
- cílem databáze je dát veřejnosti informaci o tom, jak se soudí, ne o tom, kdo se soudí.

Pro neanonymizování právnických osob naopak zazněly tyto argumenty:

- nevyžaduje to právní úprava;
- pro srozumitelnost rozhodnutí může být důležité, o jakou právnickou osobu jde, někdy postačí forma, jindy je důležité vědět, že zda jde o malou či velkou společnost, v jakém konkrétním odvětví podniká apod.;
- pro srozumitelnost není stejné, zda je v textu uveden název právnické osoby, či jen „podnikatel č. 1“, „podnikatel č. 2“;
- není třeba anonymizovat notoriety (např. 3 největší poskytovatelé energií v ČR);
- díky označení právnické osoby se rozhodnutí lépe pamatuje, lépe se vyhledává, potřebujeme v nich zachytné body;
- ochrana dobrého jména se může zdát jako absurdní – o „problémech“ právnické osoby se veřejnost často dozví z médií.

Účastníci zdůraznili, že anonymizace bude důležitá v případě, že je tu propojitelnost s konkrétní fyzickou osobou.

B.5 Anonymizace úřadů a úředníků

Představitelé vrcholných soudů i KVOP považují anonymizaci úředníků a úřadů za absurdní, pokud k tomu nejsou zvláštní důvody v konkrétním případě. Ministerstvo je však anonymizuje z opatrnosti.

B.6 Další postřehy

Hovořili jsme o anonymizéru. Na jeho úpravu je vyhlášena veřejná zakázka. Zástupci KVOP uvedli, že Finsko² vytvořilo za podpory Rady Evropy nový anonymizér, který je dostupný jako Open Source. Z dostupných materiálů se jeví, že má vyřešené problémy, které nás u současného anonymizéru trápí. Funguje na základě strojového učení významu slov. Pokud by ministerstvo chtělo více podkladů pro případnou inspiraci, zástupci KVOP mu je mohou poskytnout.

Nelze zcela zabránit šíření neanonymizovaných rozhodnutí z úřední desky. Odpovědnost za takové zpracování nenese soud či úřad, ale ten, kdo takové (nelegální) zpracování osobních údajů provádí.

Není jednotný přístup ani na nadnárodní úrovni (SDEU – předběžné otázky anonymizuje vs. Tribunál – zpravidla bez anonymizace).

C. Závěry

Účastníci se shodli, že se vrcholné soudy **pokusí přiblížit svá pravidla pro anonymizaci rozhodnutí**. Představitelé Nejvyššího soudu se ujmou organizace dalšího jednání s tímto cílem. K jednání přivou i představitele ministerstva, ÚOOÚ i KVOP, zdůraznili však, že upřednostní komornější setkání.

Ministerstvo přislíbilo, že **výsledek jednání vrcholných soudů „využije při posouzení dalšího“³ směřování nastavení anonymizace** soudních rozhodnutí nižších soudů.

Zapsala: Ing. Mgr. Jana Pecková Hodečková a Mgr. Michaela Glozygová, právničky Kanceláře veřejného ochránce práv

² Více informací viz např. článek A Arttu Oksanen a kol. Pseudonymization Tool for Legal Documents for Linked Data Publication and Use on the Semantic Web. Dostupný na: <https://seco.cs.aalto.fi/publications/2022/oksanen-et-al-anoppi-2022.pdf?fbclid=IwAR2GFDGbgSG3IpSiYre77XAwCixX-bUJ5Z82irlamfuF-TNfxLPVGcv1w20Y>.

³ Formulačně upřesněno ministerstvem prostřednictvím emailu ze dne 19. ledna 2023.